

Rozmowa to nie tylko słowa....Sposoby na wspieranie rozwoju mowy i komunikacji dziecka

Drogi Rodzicu!

Dziecko to istota społeczna, przygotowana do nawiązywania kontaktów z innymi i komunikowania się z nimi.

Jeszcze przed urodzeniem dziecko komunikuje się z otoczeniem. W pierwszych zaś dniach życia dziecko wyraża swoje reakcje wobec bliskich, krzykiem, poszukiwaniem kontaktu dotykowego i ciepła. Dzięki uśmiechowi niemowlę, które jest jeszcze nie zdolne do przemieszczania się, przytulania, może się komunikować i tworzyć więź na odległość. Małe dziecko do komunikowania się z otoczeniem wykorzystuje: płacz, spojrzenie, ruchy ciała, gesty, mimikę wokalizację.

Dziecięca wokalizacja jest pierwszym etapem rozwoju mowy (produkowanie dźwięków mniej czy bardziej zbliżonych do dźwięków mowy)

Wyróżniamy 5 stadiów rozwoju tych umiejętności dziecka:

- stadium odruchowego krzyku i życiowych odgłosów (do 8 tygodnia życia)
- stadium gruchania i śmiechu (8- 20 tygodni)
- stadium zabaw wokalnych (16- 30 tygodni)
- stadium samośladowczego gaworzenia (25-50 tygodni)
- gaworzenia i ekspresywnej mowy niezrozumiałej (9- 18 miesiąc)

W późniejszym etapie najważniejszym sposobem komunikacji jest mowa, która odgrywa bardzo ważną rolę w życiu społecznym człowieka. Nie jest ona jednak umiejętnością wrodzoną. Człowiek w ciągu swojego życia nabywa ją w kontakcie z innymi ludźmi.

Drugi rok życia dziecka obejmuje okres wyrazu. Dziecko już potrafi powtarzać za dorosłymi, proste wyrazy z posłyszanych dźwięków. Zjawisko to nazywamy eholalią. Dziecko ok. 14 - 15 miesiąca życia wypowiada coraz więcej pojedynczych wyrazów. Ściśle wiąże się to rozwojem jego pamięci, spostrzegawczości, uwagi. Początkowo każde słowo ściśle kojarzy się z konkretnymi przedmiotami. W większości dzieci 1,5 roczne potrafią spełniać proste polecenia. Można zaobserwować również początki mowy spontanicznej. Dziecko używa słów dla oznaczenia przedmiotów, które są nieobecne. Z końcem 2 roku

życia, dziecko posługuje się znaczną ilością wyrazów. Jednak w tym okresie, wyrazy wypowiediane przez dziecko są zniekształcane pod względem brzmienia. Kolejność sylab bywa przestawiana, głoski ulegają modyfikacji lub zastępowane są innymi. Dziecko zna wiele nazw dźwiękonaśladowczych, jego wypowiedzi mają formę halofaz (wypowiedzi jednowyrazowe)

Rozwój mowy dziecka w tym okresie postępuje w 4 kierunkach:

- rozszerzenie zakresu rozumianych i wypowiedianych słów
- wzbogacenie używanego słownika
- opanowanie struktury gramatycznej
- doskonalenie wymowy

Między 2 a 3 rokiem życia wyraźnie wzrasta długość dziecięcych wypowiedzi. Badania ukazują, że pojawiają się różnice związane z płcią dzieci. Dziewczynki tworzą dłuższe wypowiedzi niż chłopcy. Różnice widoczne są również w jakości strukturalnej wypowiedzi. W tym okresie, mowa w porozumiewaniu się z otoczeniem w pewnym stopniu jest ukształtowana, nie jest ona jednak pozbawiona błędów, jej rozwój w dalszym ciągu się odbywa.

Dzieci 4-6 letnie są aktywne ruchowo, zainteresowane światem co za tym idzie pojawiają się niekończące się ciągi pytań. W wieku przedszkolnym dziecko opanowuje wiele sprawności komunikacyjnych.

Jednak coraz częściej pojawiają się zaburzenia w rozwoju języka, który ma wpływ na wszystkie sfery dziecka: społeczną, emocjonalną, poznawczą i ruchową. Dziecko mające trudności w komunikacji może całkowicie wycofać się z podejmowania jakiegokolwiek aktywności i nawiązywania relacji z otoczeniem. Dlatego bardzo ważne jest, aby terapię zacząć jak najszybciej. Aby tak się stało, niezbędna jest czujność rodziców i nauczycieli.

Wśród trudności, jakie mogą się tu pojawić, można wymienić zaburzenia następujących aspektów sprawności językowej:

- brak rozumienia lub bardzo ograniczone rozumienie komunikatów werbalnych,

- zaburzenia w zakresie ekspresji językowej, gdy dzieci nie mówią lub nabywanie tej umiejętności jest znacznie opóźnione,
- zaburzenia artykulacji,
- ubóstwo w zakresie nabywania słownictwa,
- nieuwzględnianie w wypowiedziach zasad gramatyki.

W grupie dzieci w wieku przedszkolnym i młodszych ORM to zjawisko występujące coraz częściej, przy czym stosuje się pewne rozróżnienie:

- opóźniony rozwój mowy – dotyczy dzieci przed 3. r.ż.,
- opóźnienie rozwoju mowy – termin stosowany w przypadku dzieci po 3. r.ż.

Dlatego Szanowny Rodzicu, wspieraj rozwój mowy i komunikacji dziecka :

- czytając , opowiadając bajki (minimum 15-20 min dziennie). Pamiętaj o emocjach dziecka oraz o jego zaangażowaniu w czytanie
- opowiadając dziecku o tym co wspólnie robicie, w co je ubierasz, gdzie idziecie .... Nie zalewaj dziecka potokiem słów, bo nawet jeśli Cię zrozumie, nie będzie miało możliwości zareagowania
- śpiewaj dziecku , nawet jeśli wydaje Ci się, że „ fałszujesz”. Powtarzaj z nim piosenki, wierszyki i wyliczanki
- pozwalaj dziecku na aktywność ruchową : wspinanie się, skakanie, bieganie. Zabawy pozytywnie wpływają na cały rozwój dziecka.
- ćwicząc ręce dziecka- lepcie, nawlekajcie, wycinajcie, rysujcie; to także pomoże w rozwoju mowy dziecka
- słuchając i reagując na chęć komunikowania się dziecka, także niewerbalnego. Nie przerywaj, dziecko nie zawsze będzie potrafiło odpowiedzieć tak, jakbyś tego chciała/ chciał
- pozwalając dziecku być samodzielnym (jeść, pić z kubka)
- sprawdzając słuch dziecka po każdej chorobie uszu
- wyłączając dziecku telewizor, komputer, tablet, telefon. Małe dziecko nie powinno z nich korzystać

- ograniczając powtarzanie słów : powiedz, powtórz a najlepiej ich nie używając. Dziecko często przez to wycofuje się z komunikacji
- wyrzucając dziecku smoczek (dziecko może używać go do około 1 roku życia), nie dając także jedzenia z butelki zbyt długo
- nie używając niepoprawnych form „ spieszczania” takich jak np. safa, zamiast szafa
- nie odciągając uwagi podczas jedzenia, proponując np. oglądanie bajek

Jeśli zauważycie jakiegokolwiek objawy związane z rozwojem mowy dziecka, nie należy czekać a jak najszybciej skonsultować je ze specjalistą

Prawidłowy rozwój mowy dziecka stanowi podstawę kształtowania się jego osobowości. Poziom rozwoju mowy dziecka świadczy o jego aktywności intelektualnej. Dziecko, które nieprawidłowo wymawia wyrazy, źle artykułuje głoski, nie zawsze jest zrozumiałe. Ma kłopoty w kontaktach z rówieśnikami, a także trudności w czasie nauki pisania i czytania (np. pisze tak jak mówi, pomijając prawidłową budowę wyrazu, a później zdania). Błędna wymowa pogarsza samopoczucie, powoduje nieśmiałość (kształtowanie i rozwój mowy mają ścisły związek z rozwojem społecznym). Częste kontakty werbalne dziecka z otoczeniem przyspieszają ten rozwój, doskonaląc wymowę i bogacąc słownictwo. Dziecko rozwija mowę intensywnie wówczas, gdy ją ćwiczy w toku naturalnej, swobodnej rozmowy, w której partnerem jest dorosły. **Dlatego tak ważne jest wsparcie osoby dorosłej w wspieraniu rozwoju mowy i komunikacji dziecka.**